

Іліопол Інна Михайлівна,

кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільного процесу

Національного університету «Одеська юридична академія»

РОЗВИТОК ІНСТИТУТУ АПЕЛЯЦІЙНОГО ПЕРЕГЛЯДУ СУДОВИХ РІШЕНЬ У ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ В ЦИФРОВУ ЕРУ

Інформатизація суспільства та розвиток новітніх, інноваційних технологій покладає на національне судочинство цілу низку завдань, зокрема й забезпечення захисту прав людини в умовах цифрових трансформацій.

З кожним роком все більше уваги акцентується на концепції «Держави в смартфоні». Вона включає в себе чимало різноманітних аспектів, серед яких особливе значення має електронне судочинство. Сучасне життя важко уявити без прогресу, тобто прагнення до максимального удосконалення.

Стрімкий розвиток інформаційних технологій, сучасні способи фіксації та передачі інформації зачіпають всі сфери людської діяльності, впливаючи також на доказову базу в цивільному процесі. Правосуддя і судочинство як сили, що забезпечують захист прав і свобод людини і громадянина, зобов'язані йти в ногу з часом, а тому не є винятками [1].

Відтак, у новій редакції ЦПК України від 03.10.2017 р. вперше було закріплено функціонування в судах Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи (далі – ЄСІТС). Хоча, слід звернути увагу, що велику роль у цивільному судочинстві відіграє й Закон України «Про електронну комерцію» від 03.09.2015 р., що встановив порядок вчинення електронних правочинів із застосуванням інформаційно-телекомунікаційних систем та сферу застосування цього закону. Важливим

кроком цієї віхи реформування стала також Стратегія реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015-2020 роки, що встановила пріоритети реформування судової влади – системи судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів як на рівні конституційних змін, так і на рівні впровадження першочергових невідкладних заходів, які забезпечать необхідні позитивні зрушення у функціонуванні відповідних правових інститутів взагалі й інституту апеляційного провадження зокрема [2].

Отже, з метою діджиталізації судочинства Державною судовою адміністрацією України 01.12.2018 р. було оголошено про створення та забезпечення функціонування Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи. Однак, запровадження змін до законодавства для задоволення суспільних потреб вимагає проходження тривалої процедури для виконання вимог законодавчих нормативів, відтак, повне запровадження ЄСІТС було відтерміновано, а 17.08.2021 р. рішенням Вищої Ради правосуддя було затверджено «Положення про порядок функціонування окремих підсистем (модулів) Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи» [3]. Вказаним положенням визначено порядок функціонування в судах та органах системи правосуддя таких окремих підсистем, як: «Електронний суд», «Електронний кабінет», відеоконференцзв'язку.

Вдосконалення цивільного судочинства за допомогою використання підсистем (модулів) ЄСІТС відіграє важливу роль, адже показало свою ефективність та подекуди необхідність в умовах карантину. Тобто, суди мали можливість здійснювати розгляд справ дистанційно в режимі реального часу в мережі Інтернет, з проведенням їх онлайн-трансляцій, а також у режимі відеоконференцій, шляхом трансляції між різними залами судового засідання [4].

Реалізація права на захист прав, свобод та інтересів в порядку цивільного судочинства за допомогою вказаних підсистем, здійснюється на всіх стадіях цивільного судочинства. З розвитком цивільного судочинства трансформується й інститут апеляційного перегляду судових рішень. Відтак, перевагами електронного судочинства на стадії апеляційного провадження є:

- створення та надсилання апеляційної скарги та інших процесуальних документів в електронній формі;
- надання довіреності в електронній формі за допомогою Електронного кабінету з визначенням обсягу повноважень повіреного;
- обмін документами між судами в електронній формі;
- визначення колегії судів (судді-доповідача) за допомогою автоматизованого розподілу справ;
- обмін документами в електронній формі між судом та учасниками судового процесу, у тому числі про отримання та реєстрацію документів у справі, а також інші відомості, що призвели до зміни стану розгляду справи;
- обмін документами в електронній формі між учасниками судового процесу;
- використання електронних засобів доказування, у випадках встановлених ст. 367 ЦПК України;
- автоматичне надсилання матеріалів справ в електронному вигляді до Електронних кабінетів учасників справи та їхніх повірених;
- участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції поза межами приміщення суду за допомогою свого Електронного кабінету та власних технічних засобів або у приміщенні іншого суду – за допомогою технічних засобів суду;
- здійснення розгляду справ дистанційно в режимі реального часу в мережі Інтернет (у визначених законом випадках);

- розгляд справи за матеріалами судової справи у паперовій або електронній формі.

Отже, однією з основних засад судочинства є забезпечення права на апеляційний перегляд справи адже, при розгляді справи в суді першої інстанції, існують ризики того, що суд невірно розтлумачить норму права, що підлягає застосуванню, не врахує обставину, яка повинна була бути врахована, вчинить інші помилки. Апеляційна інстанція є інструментом, що захищає осіб від зазначених ризиків, адже колегіальний перегляд справи має наслідком більш суворе дотримання вимог всебічності та повноти розгляду справи. Виклики сьогодення сприяють розвитку апеляційного провадження у сфері електронного судочинства. Однак, удосконалення інституту апеляційного перегляду судових рішень в цифрову еру потребує глибокого дослідження та законодавчих пропозицій.

Список використаної літератури:

1. Кравцов С.О., Правник С.О., Мошура Л.В. Електронне судочинство як сучасний тренд // Юридичний науковий електронний журнал № 4, 2021. URL.: http://www.lsej.org.ua/4_2021/55.pdf
2. Іліопол І.М. Апеляційне провадження в цивільному процесі України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Іліопол Інна Михайлівна. – Одеса, 2018. – 250 с. – С.49. // URL.: <http://hdl.handle.net/11300/10499>
3. «Положення про порядок функціонування окремих підсистем (модулів) Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи» від 17.08.2021 р. № 1845/0/15-21 URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1845910-21#Text>
4. Рішенням Вищої ради правосуддя «Про надання уніфікованих рекомендацій для судів усіх інстанцій та юрисдикцій щодо безпечної роботи в умовах карантину» від 01.04.2021 р. // URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0763910-21#Text>

Островська Людмила Анатоліївна,

*кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільного процесу
Національного університету «Одеська юридична академія»*

**НЕРЕЛЕВАНТНЕ ВИКОРИСТАННЯ ПРАКТИКИ ЄСПЛ У
СУДОВИХ ПРОЦЕСАХ УКРАЇНИ НА ПРИКЛАДІ РІШЕННЯ**